

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 219 (3381) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12-27.

Megállt a német visszavonulás a keleti harctér nagykiterjedésű szakaszain

Erős nyomást fejtenek ki a bolsevisták a Krimi félsziget felé — Bolognát bombázták az angolszászok

Berlinből jelentik: (B. T.) A német visszavonulás a keleti harctér nagykiterjedésű szakaszain megállt. A déli részen szerdán még heves ütközet fejlődött ki anélkül azonban, hogy az oroszok teret nyertek volna. Ezzel szemben a középső részen még mindig mozgás van. A lapok katonai szakértői bizakodva ítélik meg a helyzetet, bár a további fejleményekről nem jósolhatnak. Az oroszok most főként a Krimi félsziget felé fejtenek ki nyomást. At akarják törni a Dnyeper alsó folyását, hogy az Azovi tenger és a Dnyeper közötti német állásokat átvágják és Perekovnál elérjék a félsziget északi bejáratát. A második orosz támadás a kubáni hídfő ellen irányult, amely Kercs félszigetet védelmezi, ami tulajdonképpen a Krim keleti kapuja. A Kubáni hídfőnél a német csapatokat lassan visszavonják a Tamaan félszigetre, ahol erős védelmi állásaik várják őket.

A Dnyeper középső szakaszán a németek hídfőállásokat tartanak Kaporozsnya, Dnyepropetrovszk és Kiev előtt. A német jelentésekből kitűnik, hogy az orosz csapatok helyenként átkeltek a Dnyeperen, de csak gyenge erővel, amelyek nem kezdték nagyobb hadműveleteket. A Pripjet torlójánál a harc vonal még nem szilárdult meg. Innen Demidovig, ahol az arcvonal legészakibb szakasza kezdődik, a németek még folytatják lassú visszavonulásukat.

Genéből jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A Newyork Herald Tribune a keleti arcvonal helyzetével foglalkozva, óva inti a közvéleményt attól, hogy túlbecsülje a német elszakadó mozdulatok jelentőségét. A német visszavonulás — úgy mond — teljes rendben, tervszerűen következett be és a Szovjetnek nem volt alkalma jelentősebb számú foglyot ejteni. A német hadseregek érintetlenek és rövidebb arcvonalon jobb védekezési lehetőség birtokában vannak.

Az időjárás fokozódó rosszabbodása befolyásolja a hadműveleteket a középső arcvonalszakaszon

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf jelenti a keleti harcterről:

A középső szakaszon a harci eseményeket szeptember 28-án a lényegesebb szakaszokon az időjárás fokozódó rosszabbodása befolyásolta. A német csapatok mindazonáltal Csernigátér-ségben és Gomeltől délkeletre heves ellenátmadásokba mentek át és ezzel si-

került nekik két helyen mély éket venni a szovjet közlekedési oszlopaiba. Német Tigris-páncélosok egyes helyeken szétverték a bolsevisták oszlopainak közlekedéseit, vagy átgázoltak rajtuk. A mozdulatokat az esőzések megnehezítették. Gomeltől keletre több elkeseredett páncélosütközet fejlődött ki. Ezek során 24 szovjet harckocsit megsemmisítettünk Roszlavlól nyugatra, valamint Szmolenszktől délre a német csapatok kemény és váltakozó harcokban fel tudták bomlasztani a szovjet kötelekék támadó nyomását. A szovjet erők a legsúlyosabb veszteségeket szenvedték. Két szovjet hadosztálynak

a Szmolenszk felé vezető gépkocsimentén intézett több támadása összeomlott a német tüzérség tüzeiben. — Szmolenszktől északnyugatra felfogtuk a páncélosoktól kísért szovjet lövésosztagok előretörését, majd szétvertük őket és 9 szovjet harckocsit szétlőtünk. Velikie Lukinál különböző jelek szerint átcsoportosítás folyik. Emlékeztetni kell arra, hogy a bolsevisták éppen ezen a szakaszon egész hadsereget áldoztak fel anélkül, hogy az át-törést ki tudták volna kényszeríteni. A német légi erők ismét hatásosan támogatja a földön küzdő csapatokat.

Kremencsuqot kiürítették a németek

A Dnyeper középső szakasza mentén a bolsevisták az egész kiterjedt arcvonalon folytatták kísérleteiket, hogy döntő betöréseket kényszerítsenek ki a német védelem rendszerébe. Bár az ellenség ismét sok lövészhadosztály, páncélos zászlóalj, valamint igen sok repülőgépet bevetésével támadott, a németeknek erős ellenlélekkel és a reteszállásokban való kemény kitartással, sikerült a támadóknak nagy veszteségeket okozni. Az egyes helyeken minden összefüggés nélkül a Dnyeperen átkelt csapatokat, részben megsemmisítettük vagy bekerítettük. Kremencsuqnál azonban több szovjet zászlóalj majd három szovjet ezred hasztalanul támadta az erős német biztosítóerőket. Ugyancsak nagy veszteségekkel omlott össze több zászlóaljnyi, majd ezrednyi erővel vegrehajtott szovjet támadás Kievtől keletre a síkságon. A bolsevisták bár óriási és szüntelen véres veszteségeket szenvedtek, éjszaka újabb erősítéseket igyekeztek átállítani. Ezen a szakaszon éjjel-nappal, pillanatnyi szünet nélkül tombol a harc. A Pritjep és a Dnyeper háromszögében a harcok hevesége még fokozódik. Az éjjel átszivárgott szovjet csapatokat délelőtt a németek ellentámadással kemény viaskodásban visszavetették. A bolsevisták itt a mo-ésarakban szintén jelentékeny veszteségeket szenvedtek.

A Pest írja: A keleti harctérről Zürichbe érkezett jelentések szerint az északi szakaszon a Szmolenszk és Vitebszk között fele úton lévő Rudnyánál és a délről hozzácsatlakozó szakaszon heves harcok folynak. A Dnyeper középső folyásánál a németek kiürítették a keleti parton Kremencsuq városát.

London. (Bud. Tud.): A Neues Zürcher Zeitung szerint erős szövetséges légi kötelékek megtámadták Bolognát szeptember 24-én délelőtt 11 órakor.

Svédország elismerte a francia felszabadító bizottságot

Zürichből jelentik: (B. T.) Londoni politika körökben híre jár, hogy a francia felszabadítóbizottság ideiglenes kormányra akar átalakulni és ennek jeléül londoni képviselőjét nagykövetté lépteti elő. A fejleményeket meggyorsították a korzikai események. A korzikai ellenállás vezetője az algériai felszabadítóbizottságról, mint ideiglenes kormányról és De Gaulleról, mint kormányfőről beszélt.

Stockholmból jelentik: (B. T.) A svéd külügyminiszterium közleménye szerint az algériai francia felszabadítóbizottság igazgatása alatt levő területen a svéd érdekeket továbbki-nyitóság az ottani svéd konzulok-képviselői.

A svéd kormány egyben megengedi, hogy Stockholmban képviselje a felszabadítóbizottságot a francia kikötött. Svédország ezzel az első semleges ország, amely így elismerte a francia felszabadító bizottságot.

Lisszabon. (MTI) Az angol híriroda washingtoni jelentése szerint Hull amerikai külügyminiszter közölte miniszterlársaival, véglegesen elhatározta, hogy résztvesz a három-hatalmi értekezleten. Ugy számítják, hogy az értekezletet Londonban és nem Moszkvában rendezik, mert mint ismeretes, Hull nem szívesen utazik repülőgépen.

Városi háztartás és várospolitikai

(P. A.) Nagyvárad város képviselő-testülete, a törvényhatósági bizottság mai közgyűlésében állapítja meg a jövő évi költségvetését. A polgármester által előterjesztett tervezet szerint a jövő évi kiadások kerete 8 millió 819 ezer pengő, mire 7 millió 507 ezer pengőnyi összeg mutatkozik, amit 1 millió 750 ezer pengő állami adóalap után 75 százalékos póttadóval lehet fedezni. A póttadó 75 százalékos volt az idén is, tehát ez az önadóztató mérték nem lesz a jövő évben se nagyobb terhelésű. Viszont a kiadásokban mégis a jelen évi 7 millió 679 ezer pengős kerethez képest a jövő évben 1 millió 140 ezer pengő összegű emelkedés mutatkozik. Hogy a változatlan póttadószázalék mellett ilyen egymilliónál is nagyobb költségemelkedést tud megírni a város háztartása, ez mindenesetre a városi gazdálkodás nagy életképességét bizonyítja.

Felszabadulásunk ideje óta ez a jövő évi költségvetés immár a negyedik, mely egyrészt az elmúlt idegen uralom alatti városgazdálkodás hiányait igyekszik helyrehozni, másrészt a háborús idők megnehezített viszonyai között is a színvonal fenntartására és fejlesztésére törekszik. Az első felszabadulási évben, 1941-ben még 4 millió 700 ezer pengő volt a költségkeret, s azóta évenkénti fokozatos növekvéssel ma már szinte kétszerannyi összegűre emelkedett. Persze ebben része van az élet drágulásának is, de egyuttal a kétezerre emelkedés azt is jelzi, hogy a város vezetősége a szükségletek mind többirányú jelentkezésével is számol, s azokra mind fokozatosabban kiterjeszkedni törekszik, minél több közéletjavítást akar végbevinni.

Az új költségvetés ugyan kifejezetten jelzi, hogy városépítési új beruházásokra most nem gondolhatnak, hanem csak a meglévő utak átépítésére és jobb karbajelzésére törekszenek. Ehhez képest a városépítészeti kiadási tételecsoport esik is a jelen évi költségvetési kerethez képest mintegy 300 ezer pengővel; azonban az utak rendbehozatala végett a háztartási alaphól erre szánt másfélmilliónyi pengőn kívül még a törvényhatósági külön útalap 800 ezer pengős kerete is segítségül siet. Vég-eredményben tehát nem az említett 300 ezer pengős kevesítés a jellemző a városépítészeti kiadások csoportjára, hanem e csoportban előirányzott 1 millió 600 ezer pengőnek az útalap 800 ezer pengőjével való kiegészítése, ami a tavalyi 1 millió 952 ezernyi városépítészeti költség összegén túl is további 400 ezer pengőnyi többletet mutat. És ennek az így fölemelt költségnek jórésze mind a város úthálózatának a rendbehozatalára fordítódik. Ezzel alapozzák meg a várost arra az időre, mikor a további városépítési beruházásokra is alkalmasabbak lesznek a körülmények, s a háborúból kivezető átmenetek követke-zenek. A háború utáni munkaalka-

mak nagy tömegének a biztató kilátása van még ebben.

Egyébként igen jellemző, hogy az új költségvetésnek a múlt évihez képest való többletében legnagyobb tétel az, amit a közművelődési költségekre fordít a város; ez 372 ezer pengővel több a tavalyi hasonló című tételénél. (Tavaly 930 ezer pengő, az idén 1 millió 302 ezer pengő a város közművelődési kiadáscsoportjának a tételé.) További többletkiadás a közlekedés megszervezéséé 393 ezer pengő, ami 205 ezer pengővel több a tavalyinál. A kiadási többletek sorrendjében csak ezután következik az általános igazgatási költségek emelése, a tavalyihoz képest 190 ezer pengővel; ebben van benne a tisztviselők személyzeti kiadásainak is a drágasághoz képest való emelkedése is. A sorrendben további kiadási többlet a községességi ügyé, mely 170 ezer pengővel nagyobb a tavalyinál; aztán a szegényügy és népjólét, mely 132 ezer pengővel több, mint a tavaly megállapított ideji költségvetés. A város vagyonkezelésének és hitelművelésének a költségei emelkedtek még, az előbbi 278 ezer pengővel, az utóbbi 400 ezer pengővel; ezek a költségemelkedések azonban a város bevételei olyan emelésére voltak szükségesek, hogy maga a városgazdálkodás a pótladó emelése nélkül tudjon helytállani a szükségletek háborús emelkedésével szemben.

Most még csak mellékesen említjük meg, hogy a város közüzemeinek is a város háztartásán kívül külön költségvetése van, aminek 6 millió 700 ezer pengő a kerete, s amely keretnek a költségei az üzemek jóvedelméből maradéktalanul fedezhetők. Így tulajdonképpen a városi háztartás 8 millió 800 ezer pengős gazdasági körvonalához az üzemeknek ez a 6 millió 700 ezres tömege is hozzájárul, s együttvéve 15 millió pengőnél is nagyobbra duzzasztja a város költségvetési terveinek az arányát.

Ebből a vázlatos képből is kivehető, hogy a nehéz idők között is biztos előrelátás és szeretet gond érvényesül a város háztartásában. Akármilyen súlyos körülmények is törnyosulnak és vívódnak a világban, a városnak mindig megvan hozzá a jósága és életképessége, hogy a maga közművelődési, közegészségügyi, szegényügyi és népjóléti feladatai tekintetében helyt tudjon állítani. Megvan tehát minden előfeltétele annak, hogy a városnak meglegyen a bizalma vezetőihez és önbizalma a maga fejlődőképessége iránt. Ebből gyönyörű várospolitika tudhat felizmosodni, mely Nagyváradról is az egészséges helyi önkormányzat erősít tudja kiárasztani. És Nagyvárad nemcsak helyi érdekből, de országos érdekből is tartozik ezzel a várospolitikával, hiszen a vidéki városok között az ötödik helyen áll, mindjárt Szeged, Debrecen, Kolozsvár és Szabadka után. Ebből a rangsori helyéből, de egyéb topográfiai, történelmi, társadalmi, gazdasági és szellemi adottságiból is következik az a szerepe, hogy az ország közéletének erős és biztató példát adjon a maga életrealitásával. A városi önkormányzatnak erről az igen időszerű hivatásáról még lesz alkalmunk szólni.

Golyó elkerülte, villám sújtotta agyon a szabadságos katonát

Nagyvárad, szept. 30. Megrendítő szerencsétlenség történt tegnap este hét óra tájban Biharszentjánoson. Kakoc Miklós 33 éves gazdaember a mezőről hazajövet sposának, Bódo Józsefnek az udvarán segített a szekérét betölteni a szénbe. Közben égtengéssel, villámlással vihar kerékedett és a villám agyon-sújtotta Kakoc Miklóst. A szerencsétlen fiatal gazda hat hónapot töltött egyfoly-

tában a hadművelési területén, ahonnan tizenöt napi szabadságra tért haza családja felé. A villámcsapás földhöz csapta a másik két embert is, akikkel együtt tolták a szekérét a szénbe, de azok csak kisebb sérüléseket szenvedtek. A faluszerte becsült derek fiatal gazdát felesége és kislánya gyászolja.

Olcsóbb a lignit, mint a fa

Napi öt vagon lignitet biztosít a város a tüzfifa enyhítésére

Nagyvárad, szeptember 30. A város tüzelőanyagellátása jelenleg nagy nehézségekbe ütközik s a város vezetősége mindent elkövet a nehézségek áthidalására. E célból szállított ki egy bizottság Berettyószéplakra s az ottani lignit-telepet megvizsgálta. A vizsgálat eredményeképpen megállapították, hogy a berettyószéplaki lignit-telep a mai körülmények között is napi 5-6 vagon lignit termelésére alkalmas és némi befektetéssel napi 10 vagon bányászására is fokozható. A polgármester ennek a telepnek a termeléséből napi 5-6 vagon termést Nagyvárad számára lekötött, mely a városba szállítva is olcsóbbra kerül, mint egy mé-

ter fa s így a szegények ellátása is könnyebb lesz.

A polgármester javaslattal fordult a kisgyűléshez, hogy vételessé tudomásul eddigi eljárása és kössenek legalább 3 éves szerződést a lignittelep igazgatóságával a szikások feltételek mellett, vagyis a termelés legalább 4 és fél százalékát kössék le természetben vagy pénzben. Javasolja a polgármester még, hogy a kisgyűlés járuljon hozzá, hogy a nagybányai Bányagazgatósággal a szükséges tárolási engedély kérdésében mielőbb megegyezésre juthasson, amelyhez a szükséges pénzüsszeg előlegezés szükséges.

Egy pecces időszerű földrajz

Apulia, Olaszország délkeleti vidéke

Az Adria-partvidéke egyik előnyulványán elterülő zárt hegycsoport Monte Gargano nevű csúcsától, Olaszország „sarkantyújától” az Apenin-félsziget délkeleti csúcsáig, a Santa Maria di Leuca-Fokig terjed Apulia vidéke, vagy mint az olaszok nevezik Le Puglia. A Leuca-Foknál keveredik ki az Adriai- és az Ióni-tenger vize. Apulia partja itt északnyugati irányban kanyarodik és egészen a mintegy 80 kilométernyi bevágású és körülbelül 160 kilométer széles Tarentói-öböl, a Calabria északi határára elterülő Crati-folyóig terjed. Apulia belső vidéke, amely 19.221 négyzetkilométer felületű és mintegy két és félmillió lakost hordoz felületén, száraz meszes talajú fennsík, az Apenninre támaszkodva. Itt fekszenek azok az ősi legelők, amelyekről a nagy római költők, Horácius, aki Apuliában született és Vergilius, aki az apuliai Brundisiumban (Brindisi) halt meg, megemlékeztek. A part mentén húzóódó sávok termékeny vidékek, amelyekben olajfák és szőlőültetvények viráznak. A vidéknek vízzel való ellátása az 1905 és 1925 között kiépített Acquedotto Pugliese által történik. Ez egy hatalmas a Selé-folyam forrásaiból táplált (418 méter a tenger színe feletti) magavízvezeték rendszer.

Apulia megközelítése legkönnyebben az igen rövid Orient-összeköttetést megteremtő Ancona-Brindisi vasútvonal által lehetséges, amely Otrinton és Ta-

renton keresztül, ahonnan Nápoly felé vezet elágazás, Reggio di Calabria-ig, amely Messina-val van közvetlen összeköttetésben, vezet. Már ez a vasútvonal maga is igen nagy stratégiai jelentőséget ad Apuliának. Igen fontos mint tengeri kikötő a 150.000 lakost számláló Tarento városa. Igen erősen kiépítettek a San Paolo és San Pietro elővédnek szánt szigetek. Az Adria partvidék tengeri és légi kikötője Brindisi, vagy régies latin nyelvén Brundisium, amely 50.000 főnyi lakosságot számlál. Mint a Via Appia végpontja már a régi római időkben is nagy szerepet játszott abban a tekintetben, a Görögország és a kelet felé irányuló forgalomnak legfontosabb kikötőhelye volt. (N. M.)

Szolgálatos gyógyszerárak:

II. CSOPORT:

ARANYAS gyógyszerár, Szt László tér 6. (M. Kain E.) 25-74.

FEHER KERESZT gyógyszerár, Rákóczi-u. 2. (Pakala Gy.) 14-46.

SZENT LÁSZLÓ gyógyszerár, Szent István-tér 1. (K. Hegedüs L.) 19-29.

MEGVALTO gyógyszerár, Gróf Teleki Pál-u. 55. (Németh L.) 32-01.

A gyógyszerárak éjjeli szolgálatát szombat reggeltől a következő szombathoz reggeliz tart.

Mozik műsora:

APOLLO: Legényvásár.
BELVÁROSI: Csalódás.
CASINO: Pista tekintetes úr.
KORONA: Kölcsönadott élet.

Társadalmi esemény volt Andriška Magda és báró Wersebe-Fröhlich Hartwig esküvője

Nagyvárad, szept. 30. Ma délután volt Andriška Magda és báró Wersebe-Fröhlich Hartwig esküvője. Delet kongátott a nagytemplom harangja, mikor a násznép autói begördültek a székegyház udvarára. De akkor már ezakra menő közönség szorongott a templomban: a család barátai, ismerősei és igen sokan, akiket az előkelő házasságkötés látványossága vonzott a székegyházba. A menyasszony hosszú úszályos fehér selyem ruhában, édesapja karján vonult be a templomba. A szertartást Lestyán Endre kanonok végezte és magas szárnyalású bezedet intézett az ifjú párhoz, majd a szertartás bevezetésével egészen a főkapuig kivetette az új házasságkötés látványosságát. Itt, a templom lépcsőjénél és az autóbaszállákor aztán számosan üdvözölték a fiatalasszonyt, akinek férjhezmenetelét kimagasló társadalmi esemény Nagyváradon.

RÖVIDESEN MEGJELENIK A HATÁROZAT BOLDOG MARGIT SZENTTEAVATÁSÁRÓL. A Vatikánvárosból jelentik: Az Osservatore Romano értesítése szerint rövidesen megjelenik a szertartások kongregációjának határozata, melynek alapján szentté lehet avatni Árpádházi Boldog Margitot. A szentté nyilvánítás pápai bullával történik, melyet a bíborosok valamennyien aláírnak.

Tudja-e Ön...

... hogy I. Napoleon óriási mennyiségű fehérneműt használt el, évenként átlagban hat tucat ingert 5000 frankot fizetett. De talán a világ legnagyobb parfüm-fogyasztója is volt, négyévenként ugyanis nem kevesebb, mint 162 nagyüveggel használt el. Ezenkívül szenedélyes tubakos volt, úgyhogy métermázsánként rendelt meg a dohányportot.

... hogy a libák azon kevés állatok közé tartoznak, amelyek „egynevelűségben” élnek, életreszóló házasságot kötnek és házastársuk oldalán hűségesen ki is tartanak. Jóllehet a libák általában nagyobb csoportokban járnak, azonban az eddigi megfigyelések mindig azt mutatták, hogy a csoportok párosszámúak.

... hogy némely közép-afrikai néger törzsnél rendkívül nagy illetlenségnek számít, ha valaki kérdésre nemleges választ ad. Ennek a négernek még abban az esetben is, ha a kérdés tartalmának az ellentétjéről vannak meggyőződve, mindig igennel felelnek. Ez a szokás a régebbi időkben az afrika-utazók részéről igen sok félreértésre adott alkalmat és innen van az, hogy a régebbi utazók jelentései gyakran nem felelnek meg a valóságnak.

BELVÁROSI
Ma, csütörtökön premier

CSALÓDÁS!

KARÁDY legújabb és
legszebb filmje!

Hajmász, Sennyei Vera, Mihályfy, Vizváry M.

Kedvezményes jegyek csak 5-től érvényesek. Jegyelővét d. e. 12-1-ig

Uj szakaszba léptek a harcok a keleti arcvonalon

Mindkét részről meglassult a hadmozdulatok üteme — Atütő sikerrel járt a németek eddig legnagyobb arányú elhárítása Délolaszországban felhőszakadásszerű esőzések mérséklék a harci tevékenységet

Berlin. (MTI.) A keleti arcvonalon a sulypont még mindig Zaporozsje-nél van. Az orosz itt minduntalan megismétli áttörési kísérleteit, de az erős német védelem legutóbb is megakadályozta ezeknek az áttörő terveknek valóra válását. Itt-ott sikerült ugyan újabb kis teret nyerniük, de a német ellentámadások az elveszett területek visszaszerzésével jártak. A rossz időjárás még nem hatott ki a hadműveletekre.

Berlin. (MTI.) A Német TI jelenti: A keleti fronton a nagy harcok új szakaszukba léptek, miután a Német Távirati Iroda katonai tudósítója a szerdai helyzetet áttekinthető megállapítja. A német csapatok részéről heteken át folytatott mozgó elhárítás után keleten a harcok, úgy látszik, hogy most már helyenként állandósult jellegű kezdenek ölteni. A mozdulatok üteme mindkét részről annyira meglassult, mivel a Dnyeper folyása bizonyos természetes határt von a kölcsönös hadműveleteknek. E mellett mindenesetre megemlítendő, hogy Berlinben továbbra sem beszélnek bizonyos Dnyeper vonalról, hanem inkább fokozott figyelemmel kísérik a napról-napra erősödő német ellenlökések tevékenységének kifejlődését. A Dnyepernél a harcok hídfőként folyó esatákká váltak. A Dnyeper keleti partján levő hídfő állásokban a németek olyan erőes és átütő ellentámadásokba kezdtek, hogy feltételezhető, hogy itt bár jóelőre elkészített tervek alapján járnak el. Emellett úgy látszik, hogy a tartalékok is érezhetően fékeznek a szovjet támadó hengerét.

Kievtől északra példátlanul kemények a harcok

Délen a németeknek egészen átütően sikerült az eddig legnagyobb arányú elhárítás. Zaporozsje-től délre, Melitopol környékén egy német ellenlökés erőteljes szovjet kötelekeket talált olyan eredményesen, hogy az ellenségnek Melitopol megkerülésére irányuló kísérletét egyelőre meghiúsultnak kell tekinteni. Délen a harcok sulypontja közvetlenül a zaporozsyei német hídfőállás pereménél van, ahol a németek hasonlóképpen heves visszavágásokkal felelnek. A harci események ott még nem eszökkenő keménységgel folynak. Ezzel szemben Dnyepropetrovszk környékén a szovjet nyomása enyhült. A Zaporozsje-től északra elterülő vidéken a szovjet vállalkozása kizárólag Kievnél szól. Általában ez a város tekintendő a bolsevista hadvezetés ama célpontjának, amelyet még a sáros idő beállta előtt minden eszközzel el kell érni. A szovjet csapatok elsősorban azon fáradoznak, hogy a Dnyeper szigeteit megszerezzék maguknak támaszpontok céljaira. Ebben feladatba minden erejüket bevetik. Erőfeszítéseik azonban eddig csak azt érték el, hogy a feladat megoldására kivezényelt kötelekeiket a teljes megsemmisítésnek tették ki, ami améltet bizonyít, hogy a német állások erőteljesek. Kievtől északra, egészen a Moszkvába vezető gépkocsis útig a bolsevisták továbbra is azon

igyekeznek, hogy a legnagyobb lövegek bevetésével nyugat felé több teret nyerjenek. A harcok itt példátlanul kemények.

Abbahagyják az angolszászok sikertelen előretörési kísérleteiket a Viterbi-Pompei-útnál

Berlin. (MTI.) Az Interinf jelenti: Délolaszországban az állandó felhőszakadásszerű esőzések még jobban mérsékeltek a harci tevékenységet a keddi napon. — Salerno környékén Clark tábornok csapatai kizáróan a Vistritől északnyugatra levő átjáró úton támadtak. Nyilvánvalóan azt remélték, hogy ezuttal átléphetik az utat az északnyugatra felé fekvő Nápolyi lapály irányában. Miután attól északnyugatra a német csapatok megrovidított állásokban elhelyezkedve a hegységekbe vonultak vissza. Ezek a mozdulatok, melyeknek során Castelsangiorgo, Barounissi és Montore helységeket minden hadifontosságú

berendezés elpusztítása után feladtuk, egyébként zavartalanul folytak, sőt az ellenség azokat észre sem vette, csak később állapították meg az óvatosan előretámadó brit felépítő járőrök, hogy időközben már megtörtént a kiürítés. Ezt követte az angol-amerikai erők előretörése a

Német harcirepülőgépek eredményes támadása egy dodekanezosi brit repülőter ellen

Berlin. (MTI.) Az Interinf jelenti: Német harci repülőgépek erősebb kötelékei a Földközi tengeren meglepészerűen támadást intéztek a Dodekanezos szigetcsoporthoz tartozó Eozs sziget brit repülőtere ellen. A német repülőgépek két hullámban támadtak és csak csekély ellenállásra találtak. A védelmül felszálló ango gépek közül a német kísérő vadászgépek hatot lelőttek. A csekély magasságból ledobott bombák a repülőter berendezésében, úgy szintén a veszteglő repülőgépekben,

Viterbi—Pompei útján, ami azonban a német biztosító csapatok legkeményebb ellenállásba ütközött. Több meghiusult roham után a támadók sok elesett és sebesültet hátrahagyva, visszavonultak. A keleti szárnyon a német csapatok utóvédjei Montgomery csapataival szemben, melyek itt fáradtságosan igyekeztek utat törni maguknak az aknamezőkön és rava-szul elhelyezett akadályok között szívós ellenállást fejtettek ki. Több kisebb csatározásban érzékeny veszteséget okoztak a briteknek és ezzel fedezték a német csapatok zömének mozdulatait, melyek a keleti szárnyon is tervszerűen folynak.

amelyek közül tizenegyet elpusztítottak, nagykiterjedésű tüzeket okoztak. Több repülőgépszín és benzinkut robbanások kíséretében teljesen kiégett. Valamennyi német repülőgép veszteség nélkül visszaérkezett támaszpontjára.

Berlin. (MTI.) A NTL jelenti: Szeptember 27-én és a 28-ra virradó éjszaka, a brit északamerikai légihaderő nyugaton és a német birodalom fölött 65 repülőgépet vesztett. Amint a Német Távirati Iroda értesül, ez mintegy 500 főnyi repülőszemélyzet kiesését jelenti.

Magyarország elismerte a Mussolini-kormányt

Róma nyitvárosból más városba helyezik át a fasiszta köztársasági kormány székhelyét

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Jagow német birodalmi követ folyó hó 25-én megjelent Ghiczy Jenő külügyminiszternél és átadta a német birodalmi kormány üzenetét, amelynek értelmében a német birodalmi kormány elismerte a Benito Mussolini által alakított olasz köztársasági fasiszta kormányt. A német követ a német birodalmi kormány nevében kérte továbbá a magyar kormányt, hogy hasonlóképpen cselekedjék. Egyidejűen a német követ hozzáfűzte, hogy ezen kérését a Duce nevében is közvetíti, tekintettel arra, hogy közvetlen kapcsolat nem áll fenn a magyar kormány és a Duce között. A magyar kormány nevében Ghiczy Jenő külügyminiszter folyó hó 29-én a következő levelet intézte Ribbentrop német birodalmi külügyminiszterhez:

Birodalmi Külügyminiszter úr!

Különös köszönettel vettem nagyméltóságodnak azon közlését, mely szerint Benito Mussolini kormányt alakított. Ezen kormány fennállását a magyar kormány elismerte. Tekintettel arra, hogy ezidőszent nem áll módomban a Duceval közvetlen kapcsolatot teremteni, bátor vagyok nagyméltóságodt arra kérni, hogy a fentieket sziveskedjék a Duce tudomására hozni és vele egyidejűen közölni, hogy a magyar nemzet sohasem fogja elfejteni, hogy mennyit tett érdekében és hogy ezért a magyar nemzet örök hálára van neki kötelezve. Kiváló nagyrabecsülésem kifejezésével maradok birodalmi külügyminiszter úrnak őszinte híve.

GHICZY JENŐ s. k.

Thaiföld és Nanking-Kina is elismerte az olasz fasiszta köztársasági kormányt

Bangkok. (Bud. Tud.) Nankingi jelentés szerint Thaiföld és a kínai nemzeti kormány elismerte az olasz köztársasági kormányt.

Róma. (MTI.) A Német TI jelenti: A Duce abban a pillanatban, amikor az új köztársasági fasiszta állam elnöki teendőit átvette, a következő felhívást intézte az olaszokhoz: Az 1943 szeptember 27-iki minisztertanács határozatait életbe léptek. Az új köztársasági fasiszta állam a legközelebb összehívandó alkotmányozó nemzetgyűlésen, kapja meg végleges

alkotmányos funkcióinak megerősítését. Addig a napig ma átveszem az új köztársasági fasiszta állam fejének teendőit. Mussolini.

Zürich. (MTI.) Chiassoból jelentik: Az új köztársasági fasiszta kormány a római rádió jelentése szerint a következő főbb elhatározásokat hozta: 1. Minthogy Róma városát nyitvárosá nyilvánították, a köztársasági fasiszta kormány székhelyét Olaszország egy másik városába, a főhadiszállás közelébe helyezik át. 2. A szenátust feloszlatják. 3. A ten-

gerészeti, légi és szárazföldi haderőket felveszik a nemzeti biztonság önkéntes fasiszta miliciájába. 4. A köztársasági fasiszta párt politikájának megfelelően a 13 fasiszta szakszervezeti szövetséget egyetlen szervezetté olvasztják össze. 5. Megtartják azt a vizsgálatot, amelyet a fasiszta párt tagjainak jogtalan meggazdagodásának felülvizsgálására kértek ki és a vizsgálatot kiterjesztik mindazokra a személyekre, akik az elmúlt 30 esztendőben polgári vagy katonai természetű közhivatalt töltöttek be.

Róma. (Bud. Tud.) Mussolini kormánya bejelentette a kötelező munkaszolgálatot az 1910—1925-ig terjedő korosztályok részére.

Bern. (Bud. Tud.) Viktor Emánuel olasz király és a Badoglio-kormány Palermóból egy délolaszországi városba, valószínűleg Bari-ba tette át székhelyét. Bari-ban nagy rádióállomás is van, amely a jövőben a Badoglio-kormány hivatalos adója lesz. Az Olaszországban élő németeket felszólították, hogy jelentkezzenek a német konzulátusokon. Azt hiszik, hogy a birodalmi kormány el akarja szállítani Olaszországból a német asszonyokat, gyermekeket és aggodat.

Genf. (MTI.) A NTL jelenti: Londonból jelentik: A Daily Telegraph arra panaszkodik, hogy az angol-amerikai csapatokkal szemben a megszállott területen az olasz polgári lakosság csekély szolgálathozségeket mutat és viselkedése különösen az utolsó hetekben, megütő közélet keltő módon megváltozott. Nem akarják az angolszászok fizetőeszközöket elfogadni és nem adnak érte árut. Bari-ban az olaszok az angol katonáknak nem adnak szállást. A lap szerint ilyen esetek nem egyedül állók.

Mégsem Moszkvában: Londonban tartják meg a hármass értekezletet

Törökország nem lép háborúba, míg balkáni oldalról nem fenyegeti veszély

Washington. (Bud. Tud.) Hull külügyminiszter moszkvai utazását orvosai a leghatározottabban ellenzik. Ezért lépéseket tesznek Moszkvában, hogy az értekezletet Londonban tartsák meg, ahol Hull is megjelent.

Helsinki. (MTI.) A Svenska Pressen Stockholm át a következőket jelenti Londonból: Az angol, amerikai és orosz külügyminiszterek októberi találkozásán, amelyet amerikai hírforrás szerint még sem Moszkvában, hanem Londonban tartanak meg, két főkérdés kerül megvitatásra. Az egyik Oroszország részvétele a szövetségesek katonai megsegítésében, az a kérdés egyelőre a földközi tengeri bizottság politikai vezetése alatt lesz döntő. A másik kérdés felőli Oroszország háború utáni terveinek és követeléseinek tisztázását. Ezenkívül több más kérdéssel is foglalkoznak, amelyek nem éppen alkalmasak a Churchill-Roosevelt-Stálin találkozó felé való út egyengetésére. Nagyon valószínű, hogy érinteni fogják a kínos orosz-japán kérdést.

Amsterdam. (MTI.) A NTL jelenti: A yörki érsek elutazott Moszkvából. Az érsek moszkvai tartózkodása alatt előkészítette az orosz egyházi küldöttség angolai látogatását.

Törökország minden irányban megvédi függetlenségét

Ankara. (MTI.) Szadák képviselő az Akşam című lapban foglalkozik a svájci Journal de Genève Törökországra vonatkozó egyik cikkével és kiemeli a svájci lapnak azt a megállapítását, mely szerint Churchill elég okos volt, hogy Adanában nem gyakorolt nyomást Törökországra, hanem csupán a törökök támogatását kérte a Balkán jövő megteremtéséhez. Szadák nem tudja, mennyire találja a svájci lap fején az igazságot, de megjegyzi, hogy Törökország természetesen mindig a legnagyobb örömmel vett részt a Balkán újjászervezésének munkájában. A svájci lapnak arra a megállapítására, hogy Törökország csak akkor lép be a háborúba, ha a szövetségesek a Balkánon megvetették a lábukat. Szadák hangsúlyozza, hogy

Törökország nem hadviselő politikája nem a véletlen játéka, amely a katonai műveletek alakulása szerint változik. Törökország senlegességének alapja a török életérdek.

Világos, hogy Törökországot igen közelről érinti a balkáni helyzet, de mindenki tudja, hogy Törökországnak nincsenek területi céljai. Politikánk jel-szava „a Balkán a balkáni népeké”. Azt akarjuk, hogy minden balkáni nép teljes függetlensége birtokában egyet-értsen és egymással idegen befolyás itt ne érvényesüljön. Amennyiben a török határokat balkáni oldalról nem fenyegeti veszély, Törökország nem lép be a háborúba.

Bukarest. (MTI.) A bukaresti német lap a török államfő körútján Érzerumban mondott beszédével kapcsolatban azt írja:

A török államfőnek ezen a szövét-határon levő kerületben elmondott beszéde ankarai politikai körökben nagy meglepetést keltett. Különösen figyelemreméltó az a kijelentés, amely szerint Törökország minden

irányban és mindenfelé szemben elszántan megvédi függetlenségét, az eddigi török önállóságot és területi főhatalmát továbbra is céljának tekintti. Szaradzoglu miniszterelnök is Anatóliába érkezett, ahol a most megrendezendő hadgyakorlatokat nézi végig.

Kairóba érkezett kormányával Péter, jugoszláv király

Ankara. (MTI.) Ide érkezett jelentés szerint Péter jugoszláv király kormányának tagjaival Kairóba érkezett.

Berlin. (MTI.) Részben az egykori Jugoszlávia területén folyó partizánharcok, részben pedig az a tény, hogy Péter király kíséretével elhagyta Londoont, alkalmat adott arra, hogy a külügyi hivatal mai sajtóértekezletén szöveget adjon az emigráns kormány állásfoglalását a szövettel szemben. A Wilhelm-

strassen utáltak arra, hogy egy svéd lap szerint egyes emigráns kormányok, részben az olaszországi, részben a keleti csemények hatása alatt, londoni kormánykörök előtt annak a kívánságuknak adtak kifejezést, hogy angol és amerikai csapatok szállják meg a délkelet-európai területeket, még mielőtt azt szovjet csapatok tennék meg. A svéd lap jól tájékozott angol körök véleményére hivatkozik, midőn megállapítja, hogy ezek a tendenciák megértésre találnak ugyan, de az angol és amerikai kormánykörök ebben a kérdésben csakis Moszkvával együtt hajlandók eljárni. Ehhez a Wilhelmstrasse még hozzáfűzi, hogy azok a reménysek és az a suttogó propaganda, ami egyes délkelet-európai államokban már régebben folyik, lényegében alaptalan, mert Anglia és Amerika semmit sem fog tenni ezeknek az országoknak érdekében, ami esetleg Oroszország érdekével ütköznék.

Nem lehet megszüntetni a bevonultak bérleményét

A címben megjelölt ügyben az alábbiakról értesítette a Nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamara a kötelekebe tartozó iparosságot:

Bévonulás esetén a bevonultak és a velük közös háztartásban élő hozzátartozóknak a közösen bérelt lakás, lakrész, üzem, vagy üzem céljaira szolgáló helyiség bérletét a bérbeadó bérnemfizetés miatt rögtön hatállyal, vagy rendkívül felmondással nem szüntetheti meg.

Bérnemfizetés miatt felmondásnak van helye, nem szüntethető meg azonban a bérlet (évi 1500 pengőn alul), ha a bérlet rendezésére járandóságából a lakáspénznek megfelelő részt, vagy a hadiségélyben részesülő a hadiségély egyötöd részét bér-tartozása teljesítésére fordítja.

Ha a bérbeadó olyan lakás bérletét szünteti meg, amely túlnyomórésztben albérlő használatban van, katonai szolgálatra bevonult albérlőtől a bérlet helyiség visszaszolgáltatását.

csak akkor követelheti, ha ezt a bérbeadó is követelhetné volna.

A bérhátralékok a bérlő katonai szolgálatának megszűnése után köteles megfizetni. Ilyen esetben a bíróság a behajtás iránt indított per során mindkét fél viszonyainak figyelembevételével halasztást adhat az ellenfél beleegyezése nélkül is engedhet részletfizetést. Joga van a bíróságnak a halasztás és részletfizetési kedvezmény együttes megadására is oly módon, hogy a bérlő a részletekben való törlesztést későbbi időpontban kezdje meg. A törlesztés megkezdésének idejét a katonai szolgálat megszűnésétől számított hat hónapnál hosszabb időre a bíróság nem halaszthatja el.

Ezeket a kedvezményeket a bíróság kiterjesztheti olyan személy által kötött bérletre is, akinek eltartásáról egészben, vagy túlnyomórészt a vele közös háztartásban élő bevonult hozzátartozója gondoskolt.

Nincs utánpótlás a nőiszabó és női kalapos iparban

Az ország több helyén panasz merült fel a tanonchiány miatt. Kérésik az okát ennek a tanonchiánynak és különböző javaslatok hangzóinak el a hiány megszüntetésére s az iparos utánpótlás biztosítására.

Nagyváradon is kísért ez a szomorú tény s egyes szakmákban alig akad jelentkező. Érezhetően csökkent a tanoncok száma s nőiszabó, fehérnemű készítő, női kalapos üzemből. Sőt még azok is, akik már kiképeztek magukat e szakmában, elvégezték gépiró-kurzusokat és irodai szolgálatot vállaltak.

Pedig nem jó cselekszik a keresztény ársadalom, amikor a közömböség álláspontjára helyezkedik e pá-

lyakkal szemben. Gazdaságilag is hátrányos helyzetbe kerül, mert ha irodába megy, akkor sem kap több fizetést, mint e pályákon és eszik attól a kedvezménytől, hogy önálló iparos lehet. Háromévi segédi szolgálat után már megszerzheti a mestert vizsgát s akkor már, mint önálló mester szerepelhet. Azt sem lehet mondani, hogy nincs lehetőség az önállóságra, mert éppen ezeken a pályákon nagyon is érvényesülhet az új iparosság a zsidó-törvény alapján. Ez utóbbi szempontból nagyon szomorú jelenség a keresztény társadalom közömbössége az ipari pályák iránt. A keresztény társadalomnak mindent el kell követnie Nagyvára-

don is, hogy biztosítsa a keresztény iparban az utánpótlást és ne hagyja el keveset mondó előnyökért az ipari pályát.

Az ipari utánpótlás biztosítására nagyon üdvös lenne, ha megvalósulna sokak kívánsága: a leánytanoncotthon. Mert ma éppen ennek hiányában többen elmennek háztartási alkalmazottak, akik közül többen szívesen mentek volna ipari pályára, ha megfelelő otthon biztosított volna számukra.

A tanonchiány megoldására Nagyváradon nagyon üdvös intézmény is létesült. Inasokat csak 6 népiiskolával lehet szegődtetni. Városunk azonban a tanonchiány miatt nem tudja ezt a törvényt megtartani és éppen ezért 4 elemivel is vett fel inasokat. Hogy azonban módot adjon a szükséges képzettség megszerzésére, a népiiskola hiányzó éveinek az elvégzésére 5 hónapos tanfolyamot rendez, amelynek jelenleg 225 fű és 40 női hallgatója van.

Közokirathamisításért és sikkasztásért elítélték a báróbeznyei főjegyzőt

Nagyvárad. Tegnap délelőtti tárgyalta a törvényszék Fröhlich Gyula báróbeznyei főjegyző ügyét, aki közokirathamisításért és sikkasztásért került a vádlottak padjára. Az ügyvel kapcsolatosan köz- és magánokirathamisításért emelték vádat még Caba György irnok és Gróza József, valamint Martin Péter báróbeznyei lakosok ellen. A tárgyalás folyamán behozott bizonyítást nyert, hogy Fröhlich Gyula egy ízben 1000 leit vett fel még román éra alatt, amelyből 900 lejjel nem tudott feletteséinek elszámolni. Magyar jegyzősége alatt egyszer 260.— feivetti pengőből, 107,50 pengővel, 220.— pengőből, az alkalmazottak szeptemberi illetékéből 58,47 pengővel és ugyan-csak román éra alatt 2000 leiből egy leivel sem tudott feletteséinek elszámolni.

A törvényszék hosszas tanácskozás után hozott ítéletet, amelyben Fröhlich Gyula főjegyzőt 5 hónapi fogságra, Caba Györgyöt 3 hónapi fogságra ítélte. A másik két vádlottat a vád és következményei alól felmentette. Az ítéletben kimondta a bíróság, hogy Fröhlich Gyula ellen az okirathamisítás vádját elrejtette. A kiszabott öthónapi büntetést az előzetes vizsgálati fogságban töltött idővel kitöltöttnek nyilvánította.

Az elítelt dr Pelle György védőügyvéd utján fellebbezést jelentett be. Ugyancsak fellebbezett Caba György is. A védelem után a kir. ügyész is fellebbezést jelentett be és ítéletsúlyosbítást kért. Az ügyet áttették a kir. ítélőtáblához.

400 pengő pénzbüntetés gabona és textil árdragításért

Nagyvárad, szept. 30. Bulzea János 48 éves alsóótfalu lakost árdragító visszaélés vétsége címén kukorica és búza árdragítás miatt vonták felelőségre ma a törvényszéken. A törvényszék jogerősen 400 pengő pénzbüntetésre ítélte.

Glück Lajos és Szilágyi Ervin nagyváradai kereskedőket textilárdragításért árdragító visszaélés vétsége címén szintén 400—400 pengő pénzbüntetésben részesítette a törvényszék. Az ítélet jogerős.

Ha a villám a repülőgéphe csap...

Hogyan viselkedik a pilóta, ha viharba kerül a tenger felett. Nem jelent különösebb veszélyt a villám a repülőgép számára

A bécsi repülőtérrel tartol egy Ju 90 Olaszország felé. Nemsokára már 1500 méter magasan úszik a felhők között. Jó órai repülés után valóságos felhőtenger képződik a föld közelében. Nemsokára se föld, sem ég nem látezik. A gép csalhatatlanul repül célja felé az adriai hegylánc felett. A kabinban a cöttegés elviselhetetlenül kellemetlen. A pilóta azonban nyugodtan nézi a sok mutatót, melyek a vak repülést lehetővé teszik. Egy-egy pillanatra világos lesz, hogy azután annál sűrűbb felhőgomolygában tűnjön el a gép. A távirádszám sikerül néhány jelt eljuttatnia, amiből megállapíthatják, hogy az Adria északi partját elhagyva, már a nyílt tenger felett vannak. Röviddel ezután a táviró berendezésben mindjában erősödő zavarok észlelhetők, a távirádász kénytelen az egész táviró, illetőleg rádióberendezést földelni. Behúzza a vontós antennát, földeli a merev antennát és kikapcsolja az adót. Mostmár minden összeköttetést megszakítva a földdel siklik tovább a gép a part felé.

Ott... egy vakító felvillanás. A gép viharzóna felé közeledik. Havazik. A szárnyakon képződő vizes jégréteggel eredményesen küzd meg a jégtelenítő berendezés. Egyszerre csak borzalmas detonáció dörren bele a motorzúzába.

A legénység összerendez. Villámcsapás volt. Fájó szemekkel, elvakulva ül mindenki a helyén. Erős égés és kénzag érezhető. A vezetőfülkében a jelzőkészülékek java megrongálódott. A motorok azonban tovább is nyugodtan dolgoznak, a gép változatlan erővel repül tovább. A személyzet hamarosan felébred az első ijedségből. A vezető az épen maradt irányjelző alapján kormányoz tovább, és igyekszik erősen elfojtott motorral, gyorsan esve, a viharzónából kijutni. Még néhány perc és a felhőtakaró felszakad. A kabinba ismét vakító fényvel árad a déli nap. Alul a végtelen tenger terül el. Vajjon kitartja-e a gép a szárazföldig? A vezető fülkéjében a mutatótábla előtt hatalmas lyuk tátong. Végre feltűnik a távoli horizonton az olasz partvidék és negyedórai kerézés után biztosan észlelhető a gép az egyik olasz repülőtérre.

A Ju törzseleje erős sérüléseket szenvedett. Az egyik első fényszóró hiányzik, a ráma pedig teljesen felszakadt. A kormányfedél is meglehetősen sérült állapotban van, az oldalföldézet ellenben sértetlen maradt. Itt csak egy hatalmas becsakadás látható mindössze. A törzs végén a fülkébe becsapott és a törzsén végigszaladt villám távozási helyét kis forradás mutatja.

amelyek az érzékeny vevőkészüléket zavarják. Az elektromosság kisülése éjszakai lidércfényhez hasonló jelenségben észlelhető, mely mint halványkék tűnyaláb a szárnyhegyeken vagy esetleg az egész gépen jelentkezik. Ha ilyen elektromos töltésű repülőgép a repülőtéren leszáll, magas feszültséget hozszababb ideig megtartja, mivel a gumibroncsok a földtől tökéletesen szigetelik. Ha most a szerelő a gépek szerszámjával közvetlen érintkezésbe kerül, oly erős elektromos ütést kaphat, amely a földre terítheti. E kellemetlen és nemkívánatos veszedelem jelenség elhárítására régebben kisebb, szabadon lengő drótvezetéket szereltek a gép hátsó végére, amely a leszállásnál a gép elektromos töltését az talajba levezette. Ujabbban már olyan broncsokat használnak, amelyek anyagában elektromossá-

got vezető anyagot kevernek. A radio berendezésbeli zavarok nem nyújtanak teljesen biztos támaszpontot a gép elektromos feszültségének nagyságára vonatkozólag vagy a felhőkben jelentkező elektromos energiák megítélését illetően, mivel a zavarok gyakran kifogástalan időjárás esetében is jelentkeznek. Repülés közben, vihar közeledte csak nehezen ismerhető fel. Veszélyes viharok a leggyakrabban olyan hideg légáramlási területen észlelhetők, amelyeknek kiterjedése több száz kilométer és így természetesen nem repülhetők gyorsan keresztül. Az ilyen helyek vertikális kikerülése is általában lehetetlen, mivel ezek igen magára, sokszor egészen a sztratoszféráig terjednek. Helybeli, leginkább nyáron jelentkező zivatarokat, melyeket magasan gomolygó, szép kumulusz-felhők képeznek, általában sikerrel lehet kikerülni.

Repülőgépbe való villámcsapódás gondos időjárásjelentés mellett a legritkább esetek közé tartozik. Az összes eddig előfordult becsapódások arthatatlanok voltak és ezért feltehető, hogy a villám a repülőgép számára nem jelent különösebb veszélyt. (M. N.)

Felvillan a sárgás-piros lap

Hasonlóan járt egy Ju 86, amely annak idején Ausztráliában Hay-ból Melbourne felé tartott. 1200 méter magasságban sűrű felhők közé került, anélkül, hogy előzőleg vihar észlelhető lett volna. A vezető fülkéje előtt váratlanul sárgás-piros lap villant fel. A gépben ugyanakkor vakító fény keletkezett. Azonban semmiféle sérülést nem lehetett látni. Későbbi tisztes vizsgálatnál tűnt csak fel, egy fillérméretű kis lyuk az oldalkormány deszkázatán.

ribb okozói — erős felfelé irányuló levegőáramlás figyelhető meg. Ebben az áramlásban a vízcsöpek a legfinomabban szétporladoznak. Eközben elektromosság szabadul fel, amely folyamatnál a kisebb testecskék — ezek negatív töltésűek — a felhő felső részébe vezetődnek, míg a nagyobb cseppek — pozitív töltésűek — az aló részébe gyűlnek össze. A felhőben tehát erős feszültség különbség uralkodik. Így a repülőgép felhők átrepülése közben elektromosságot vesz fel, felülete kisebb-nagyobb mennyiségű statikai elektromossággal telítődik. Ha a gép nagy feszültség különbség felhőket szel keresztül és a roppant energiák kiegyenlítődése okozza azután azt a folyamatot, ami a villámcsapás alakjában jelentkezik.

Hogyan keletkeznek az ilyen villámcsapások? Mindig ilyen ártatlan természetűek-e, vagy nagyobb rombolást is okozhatnak, amely a gép lezuhanását eredményezheti? Miért nem jelzik idejében a rádiókészülékek zavarai a veszélyt és miért nem kerül el a gép a viharzónát? Ha ezekre a kérdésekre választ akarnánk adni, akkor először a villámcsapások okait kell tisztáznunk. A becsapódások majdnem kizárólag viharfelhők átrepülése közben történnek. Micsoda elektromos viszonyok uralkodnak ezekben a felhőkben és milyen erős a töltésük?

Havazáson vagy jégesőn keresztül repülve szétporlik a szárnyakhoz ütdött hóhély vagy jégszem, miáltal ismét elektromosság szabadul fel. A felhő elektromos telítettségének egy részét a gép felveszi, miáltal több millió voltos feszültség különbség keletkezik, mely ellenkező nemű elektromosságu felhőréteg átrepülése közben villámszerű kisülést okozhat.

A felhő láthatatlan vízcsöpekből áll. Különösen alacsonyan szálló kumulusz-felhőkben — ezek a viharok leggyako-

Mi okozza az elektromos telítettséget?

Megvizsgálva az elektromos töltések keletkezését, megfigyelhető volt, hogy oly repülőgépek felületén, amelyek nehézlajtmotorral voltak felszerelve, gyakran magas feszültség volt észlelhető anélkül, hogy a gépek előzőleg felhőkön repültek volna át, vagy másféle elektromosságképződési ok fennforgott volna. Kiderült, hogy ezek az elektromos energiák a kipuffogó gázok által keletkeznek, amelyek hatalmas erővel a gép egyes részeihez verődve elektromosságot fejlesztenek. Ez az elektromosság azonban részben már előzőleg is jelen kellett, hogy legyen. Valóban a nehéz olaj-

anyagok elektromos töltése sokkal nagyobb, mint a könnyűolajhajtóanyagoké.

Ezerint a repülőgép elektromos telítettségének okát vagy a légköri viszonyokban, vagy a motor működésében folyamatát a rádiókészülék több-kevésbé erős zúgása és recsegése jelzi. A recsegések oka a levegőbe kisülések formájában kiáramló elektromosságban keresendő. Ezek a kiáramlások leginkább a repülőgép hegyesebb felületű részein mennek végbe, mivel a fellépő feszültségek ezeken a helyeken a legerősebbek. Az így keletkezett szikrák azok,

Nagy jövő előtt áll a magyar folyamhajózás

Összeköttetést terveznek a Duna és a Majna, Rajna, Morva, Elba, Odera, Száva, Po és Morava között — Minden tengerre el lehet majd jutni a magyar folyókról

A Mérnökpolitikai Társaság ülésén Trummer Árpád rendkívül érdekes előadást tartott Magyarországi víziútjainak fejlődéséről. A történelmi előzmények ismertetése után rámutatott arra, hogy az utolsó évek az újabb világháború következtében erősen fokozták a magyar víziutak közgazdasági jelentőségét.

egy 20.000 lóerőnyi vízienergia hasznosításával járna.

Bebizonyosodott, hogy a Duna Közép-európa élettere, amelynek szállítóképesége elsőrendű tényező.

Az előbb említett csatornázásokkal magyar víziutak nemcsak egymással jutnának kapcsolatba, hanem a Duna és a Tisza révén úgy nyugat, mint kelet felé közvetlen összeköttetésbe kerülnek. Az Alduna tervezett csatornázása lehetővé tenné nagyobb merülési hajóknak Ujvidékig való közlekedését.

De rájöttünk arra is, hogy az évtizedekig lebecsült víziközlekedés belföldi viszonylatban is nélkülözhetetlen. Ezért víziútjaink fejlesztésénél feltétlenül figyelembe kell venni a most ezerzett tapasztalatokat. A belföldi szállítások zavartalan kielégítésénél nemcsak a mezőgazdaságnak, hanem egyes nagyon fellendült iparágaknak is fokozott szükségük lesz a víziutakra. Elsősorban emlitendők még az építőanyagok, amelyek vasúti szállítását a nagy költségek rendkívüli módon drágítják. Feltétlenül szükséges tehát, hogy az ország egyes vidékei az olcsó szállítást biztosító víziutakkal legyenek összekötve.

Altalában a Dunát Budapest alatt úgy kell szabályozni, hogy a mederben kis vízállásnál is 2-3000 tonnás hajók közlekedhessenek. Hajozható víziút halozatunk eszékezerint 2022 kilométer. Ha az előzőekben említett munkaterv végrehajtásra kerül, további 910 kilométernyi hajozható víziúttal gyarapodunk, úgyhogy közel 3000 kilométer lesz a hajozható magyar víziutak hossza.

A belföldi forgalom kielégítése érdekében a Dunavölgyében feltétlenül szükséges a Vág hajozhatóvá tétele, az Ipoly csatornázása Balassagyarmatig és a Sió csatornázása. A Dunavölgyében a Tisza és a Berettyó között építendő csatorna, a Sajó Miskolcig kell csatornázni, meg kell javítani a Felső-Tisza hajozási viszonyait, azonkívül a Sebes-Körös és a Berettyó csatornázását kell programba venni.

Az intenzív hajózáshoz azonban a jó víziutakon kívül megfelelő hajoállomány és kellően kiépített kikötők is kellenek. Hajoállományunk szaporítása már is igen sürgető, mert a mai létező alig felét éri el annak a mennyiségnek, amennyinek a hajozható Duna reánk eső hosszának arányában lennie kellene.

Végül a Duna-Tisza közötti hajózáscsatorna megépítésére van szükség. Külföldi viszonylatban állandóan napirenden van a Duna összeköttetése a Majna, Rajna, Morva, Elba, Odera, Száva, Po, Morava folyókkal. Ezek mindegyike alkalmas arra, hogy a magyar hajózás bármelyik tengerhez közvetlen összeköttetést kapjon. Foglalkoznunk kell a mosoni Dunaág hajozhatóvá tételével, ami egy csapásra megoldja a felső Duna hajozási nehézségeit. Ez egyébként

Elsősorban Budapest kikötő- és rakodóberendezéseit kell fejleszteni, ami folyamatban is van.

Szükség van azonban a vidéki kikötők fejlesztésére is. A tiszai hajózásnak szintén hiányzanak a jó kikötők, elsősorban Csongrádon, Szolnokon és Szegeden van szükség új, nagyszabású kikötők létesítésére.

Mi van a Hivatalos Lapban?

A Budapesti Közlöny szerdai, szeptember 29-i, 219. száma közli az igazságügyminiszter rendeletét az Igazságügyi Orvosi Tanács tagjainak javadalmazására, valamint a tanács igénybevétele esetén járó térítményre vonatkozó rendelkezések módosítása tárgyában.

Mi fizetőbb: dolgozni, vagy kéregetni?

Negyven éves ember az utcán

Sűrűn fordulnak elő hasonló jelenetek, nem is érdemes feljegyezni talán. De ilyen élesen nem rajzolódtam, elém az a társadalmi jelenség, amelyet közönségesen munkakerülésnek szoktak nevezni.

A színház mögött beszélgettem egy barátommal. Ő is dolga után szaladt, én is, sőt éppen mindkettőnk munkája tette szükségessé, hogy megálljunk egy szóra. És akkor egy hihetetlenül rongyos gúnyájú férfi lépett hozzánk.

— Szegény ember vagyok, segítsenek az urak.
Épp a színháztól jöttem, ahol lázas útemben folyt a munka. Különböző javításokat végeztek, kőművesek, kárpitosok serénykedtek mindenfelé és az egyik vállalkozó panaszkodott is nekem, hogy aggródi: nem lesznek készen kapunyitásig, mert nem áll elég munkásköz rendelkezésére, pedig egy sereg napszámásra lenne szüksége még.

Végignéztem a kéregetőt.

— Hány éves maga?

— Negyven.

Bizalmas közvetlenséggel árult el magáról néhány fontos személyi adatot, talán valami kollégiális érzés is ösztökélte erre, mert afféle munkakerülőnek, úri naplopóknak nézhetett minket is, ahogy a friss délelőtti órában, a legjobb munkaidőben ott áldogáltunk a színház mögött. Azt is őszintén közölte, hogy ép-erős ember, semmi baja sincsen, pedig az erre vonatkozó kérdéseknél már vagy vályvonogató hallgatásba merülnek a kéregetők, vagy csirík-esavarják a dolgot, a kórházat is szokták emlegetni, ahonnan tíz perccel azelőtt tették könyörtelenül útra őket. De nem nagyon volt szükség beismerő nyilatkozatára: zömök, keménykötésű ember volt, szakadozott gúnyja alól darabos izmok kondikáltak elő, nem is tudom, hánnan veszik az ilyen munkátlan ácsorgók az izmaikat, mert egészen valószínűtlen a feltevés, hogy otthonukban rádió-vezényezésre tornáznak reggelként...

— Hát akkor, — kérdeztem tovább, hogy lehet az, hogy maga mégis ennyire szegény?

Megdöbönt a kérdésen, pedig kötelem hiszem, hogy életében először hallotta volna. De most már szívósan folytattam a ráolvasást:

— Tudtommal ma tízenöt pengő a napszám és például az útépitkezések azért nem folynak keilő útemben mert nem áll elegendő munkásköz rendelkezésére. De ne beszéljünk távoli országokról, ahol biztosan megkereshetné a kenyerét. Csak tíz lépést kell tennie: itt a színházban lámpással keresik a napszámókat. Siessen csak, éppen magára várnak.

Köszönetnyilvánítás.

Ezúttal fejezem ki őszinte köszönetemet mindazoknak, akik feledhetetlen férjem elhunytá alkalmával mérhetetlen fájdalommat részvéttükkel enyhítették.

Özv. Nagy Kálmáné.

A derék kéregető erre szó nélkül sarkon fordult és gyors, nagy léptekkel olyan menekülésszerűen távozott, hogy a legkönnyűlethebb szívű emberre is az ellenállhatatlan komikum erejével hatott volna. Vissza se nézett, rongyokba burkolt lábait fűgén szedegette az aszfalton, mintha attól rettegett volna, hogy hatalmi kéz nyul utána, amely irtóztaté helyzethe hozza, munkahelyre állítja, csukányt, lapátot, pörölyt ad a kezébe, ami számára az egyéniség tökéletes feladásával, a teljes megsemmisüléssel határos.

El kellett merengnem a csavargó-leléktanon, amire egyébként Nagyváradon különösen sok alkalom kínálkozik, mert talán sehol az országban

nincs annyi rongyos, ácsorgó, kéregető s esetleg csak félórás alkalmi munkákra vállalkozó ember, mint itt. A szabadság és függetlenség szeretetének ez a formája alig tekinthető olyan rokonszenvesnek, hogy társadalmi méltánylásban részesítsük. S az is kétségtelen, hogy ezek a munkaszonyban szenvedők mérhetetlenül sokat ártnak az indokoltan szegényeknek és a valóban támogatásra érdemeseknek, mert örök ellenérvel gátolják a szociális érzék kifejlődését bizonyos erre kevésbé hajlamos rétegekben.

Intézményesen kellene fellépni ellenük, hiszen, mint a legutóbbi vármegyei közgyűlésen az alispán is kifejtette, van csavargó-törvény és vannak más rendelkezések is, amelyek segítségével munkára lehet szorítani az úgynevezett rongyos proletárokat, akiket lassanként mégis csak fel kell emelni a szervezett társadalom keretei közé, noha még a marxista is figyelmen kívül hagyja őket.

(J. B.)

A ma leleményese

Pesten botlottam bele a pályaudvaron, amikor felszálltam a vonatra, két órával az indulás előtt, hogy ülőhelyet foglalhassak magamnak.

A ma leleményese akkor még titokzatos érthetlenség homályába burkolózva végezte leleményes ötletének alapvető cselekményét: fülkéből fülkébe ment előttem, bal karja alatt egy köteg képeslappal, újságsomóval és átlag minden második-harmadik fülkében egy üres helyre letett egy párat az újságjai közül. Megrökönyödött kíváncsisággal követtem, lehetőleg észrevétlenül figyelve titokzatos műveletét végig, a másodosztályú kocsin. Nem tudtam mirevelni. Dagadó kebelével, sugárzó, boldog arccal szállt le az én emberem, körülnézett és felszállt a következő másodosztályú kocsi. Meredten bámultam utána és a peronról követtem. Ugyanezt csinálta, amit az előbbi kocsi, elején középen és régen lévő fülkébe betért, miközben karja alól a papírcsomó feltűnően fogott. Ebből a kocsi is kiszállt, teljes nyugalommal megnézte a karóráját, egy pillanatnyi tetovázás után, mint aki semmit sem veszíthet, — sőt, — gyorsléptekkel elhaladt vagy öt kocsit előttem s körülbelül a hatodikba újból felszállt.

Az első kocsi, a művelet elején még azt hittem, hogy ismerősének foglal helyet. Amikor a második fülkébe lépett, gondoltam, nem tévedek az elképzelésben: bizonyosan az egyikben hozzátartozói, a másikban meg egy másik hozzátartozója, — mert manapság így szokott lenni, — akiről csak ő tud és nem akarja észrevétni. Hogy a harmadik fülkében már két helyet foglalt, ez kissé megzavart, amikor pedig láttam, hogy egyik kocsiból a másikba folytatja mániás foglalását, biztosra vettem, hogy ez az ember csendes örült. Most jöhetet Uzokról, vagy Körösmezőről, áll egész úton a folyosón, hely nélkül s a hosszú úton egyébről sem álmodhatott, mint egy előre lefoglalt kényelmes ülőhelyről. Mire ideért meghibbant és most mániás szenvedéllyel belekezdett a helyfoglalásba.

Szánalommal mentem én is előre a kocsik mellett, de fölösleges volt. Ő már ugrott is le a lépcsőn, boldogan,

mosolyogva lóbálta karjait, igen löggatta mindkettőt. Már egyetlen egy újságja sem maradt.

Nem tudtam, hogy sirjak vagy nevések. Elment előttem, vissza az első kocsit elé és léha nyugalommal zsebredugva két tenyerét figyelni kezdte a felszálló utasokat, le s fel sétálva a kocsisor előtt. Mozdulatlanul állva követtem tekintetével az egyre sűrűsödő utazótömegben, agyamon pedig a csendes boldondériától a nagyvonalú titokzatoságig a lehetőségek teljes változata végigrepült. Nem gondoltam másra, mozdulatlanul figyeltem, lehetőleg észrevétlenül, mert tudtam, hogy itt rövidesen megjeltek valami fantasztikus rejtélyt, amiért érdemes lesz kitartani.

Minden mozzanatát megjegyeztem, mert lassan kialakult bennem annyi, hogy ez boldog nem lehet inkább nagy dologban törni a fejét. Így telt el másfél óra minden különösebb esemény nélkül. Közben a hosszú vonatorszáfolásig megtelt, még a folyosón is alig lehetett állni. A titokzatos ember megnézi óráját, — én is, Húsz perc múlva indulás. Nyugodt léptekkel felszáll az első kocsi s benéz az első lefoglalt helyére s megszólal a tömört folyosón.

— Uraim! Sajnos, én nem utazom, de lefoglalt helyemet csekély két órával elvesztése fejében három pengőért kiárusítom! Van igénylő?

A nyitott folyosóablakokon át pénzcseréket hallottam s kezek nyultak a ma leleményese felé. Öntudatosan egy idős hölgy kezét fogta meg.

— Hölgyeké az első, uraim! Köszönöm nagyságos asszonyom, tessék elfoglalni a helyemet. Az ott bent az ablak mellett. Kellemes utat!

— Én négyet is adtam volna magának — szólal meg egy lógó orru utas. Leleményesünk nem szól, csak megfogja a kabátja szélét és maga után húzza, le a kocsiról.

— Ide a pénzt uram, lesz ülőhelye! Zsebrevágja a négy pengőt s kívülről felmutat a következő lefoglalt hely fülkéjére.

— Baloldalt középen talál egy régi újságsomót. Vegye fel és nyugodtan üljön le. Az újságot megtarthatja. Én a három helyett nyugodtan megér-

demlem a négy pengőt, mert az a fülke elsőosztályhoz hasonló kényelmet biztosít Önnek. Ugyanis csak három-három hely van benne, tehát szélesebb, jobban is pihenhet. Viszontlátásra, kellemes utat!

Még kezét is fog és siet tovább. Ugyanezt végig jótssza négy kocsin, mindenütt a legnagyobb tülekedésből válogatja ki pácienseit s ha van köztük idős hölgyeknek kedvez.

Elképedve követem a perronon nyújtott nyakkal bámulok fel a folyosón fűgén mozgó alakjára, hallom a hangját, zsebemben frissen csörgő pengőt és magamba számolgotam. Ez az ember a négy kocsi, negyven pengőn felül keresett, — illetve talált — két óra alatt!

Dühömben elkucagtam magam: — Hogy nekem soha nincsenek ilyen ötleteim!!

Beszállást kiáltanak és bennem meglhűl a vér! Ezer apró-cseprő dolog elintézését mulasztottam el csak azért, hogy két órával előbb kijöhessenek helyet foglalni és ime, indul a vonat, én pedig kábultan álltam mostanig. Az emberem mosolyogva szalad el mellettem. Megkapom a karját.

— Leleményes úr. Ha van még egy helye... Fizetek érte...

— Ne nevetessen! Itt lopja a napot két órája és még csak a saját részére sem foglalt helyet?!

A vonat már mozog, zavart vagyok s nem tudom mit is válaszoljak. Igaza van, végeredményben, — megérdemlem, hogy Váradig álljak! Hátamra üt:

— Szaladjon csak előre, abba a kocsiba... (már szaladok) második fülkébe... (jellepek a lépcsőre, szalad utámm és úgy kiáltja) jobbról az ajtó mellett egy Képes Vasárnap... és Délibáb. Üljön rá!

Már kinn zakatoltak a kerekek a váltók között, amikor megtaláltam a második fülkét. Bepréselődtem, de hiába már késő volt. Addig kergettem a Délibábot, míg más ült rá. Már csak a csücske nevetett rám, úgy, hogy belegöndörödött.

Arra emlékszem még, hogy... mintha rúittem volna valamire. És jóskára felbredtem. Igen valóban felbredtem, de nem a Délibábon, valami más... Váradon voltam, fáradtan és teljesen kimerülten, — mintha nem is aludtam volna. — egy rossz álmotól. És most már nem tudom, mennyi volt ebből a valóság és mennyi az álom...

G. Z.

Cziffra Kálmán főispán vendégül látta a hadikórház ápolóit

Nagyvárad, szept. 30. A nagyváradi hadikórház sebesültjeit látta vendégül tegnap délután dr. Cziffra Kálmán főispán a Hagenmacher sörgyár telepén. Az igen jól sikerült, kellemes kiránduláson résztvettek a legsúlyosabb sebesültek is és a szíves vendéglátás igen jól esett a háború hőseinek. Az igen jó hangulathoz hozzájárult Seres Jenő, az Újságíró Otthon kitűnő primása és zenekarának közreműködése is s az a néhány óra, amit a főispán vendégként a sörgyárban eltöltöttek, mindig szép emléke marad a hadikórház ápolóinak.

Hirdessen a Magyar Lapokban

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

Veress Gizella temetése

Szardán délután 5 órakor temették el az olasz temető Haller-kápolnájából Veress Gizellát, Veress Gyulának, a Szent László Nyomda köztisztviselőiben álló üzemvezetőjének 28 éves leányát. A temetésen nagyszámú jelentek meg a család rokonai, jóismerősei, tisztelői, valamint a nagyváradi nyomdászok teljes számban. A Magyar Lapok és az Erdélyi Néplap szerkesztősége, kiadóhivatala s nyomdai személyzete, élén dr. Virág Jeromos vállalati igazgatóval szintén teljes számban megjelent a temetésen. A gyászszertartást dr. Szabó Lajos réti református lelkész végezte. Búcsúbeszédében megemlékezett az önfeláldozó szeretetről, mellyel a gyászoló család, különösen az édesanya, a beteg leányt élete utolsó pillanatáig körülvette, majd a Bibliából vett idézetekkel igyekezett megvigasztalni a lesújtott családot. A temetésen a Gutenberg-dalkör néhány tagja gyászalt énekelt.

Fontos kormányrendeleteket fogadott el a 42-es bizottság. A MTI jelenti: A 42 tagú országos bizottság mai ülésén elfogadta a kormánynak a közérdekű birtokműveletekkel foglalkozó intézetek ingatlan adásvételének illetékmentességéről, az államkinéstartarbiztosító tevékenységéről és a védett birtokok teherrendezésének gyorsításáról szóló rendeleteit.

Filmfelvételeket készítenek a jövő héten Nagyváradról. Nagyvárad, szept. 30. Mint értesülünk, hétfőn Nagyváradra érkezik a Magyar Film Iroda több vezetőszemélyisége, hogy városunkban a „Hungária” című film felvételeihez váradi képeket fényképezzen. A felvételeket kedvező idő esetén már hétfőn megkezdik. A kiválasztott képek között sor kerül a Szekesgyház, a püspöki palota, a vár, iskolák, vállalatok, színház és egyéb váradi nevezetes helyek felvételére. A filmfelvételek előreláthatólag egy hétig fognak tartani.

Aldott állapotban levő nők, ifjú anyák és többgyermekes asszonyok a mindig kellemes hatású természetes „Ferenc József” keserűviznek már egész mérsékelt adagokban való használata által is igen könnyű és higítást, megfelelő anyagcserét és jó emésztést érhetnek el. Kérdezze meg orvosát!

FODRÁSZ IPAROSOK FIGYELMÉBE! Ezúton hozzuk tudomására a fodrászipari szakosztály tagjainak, hogy a választmány határozata alapján a fodrász-üzletek 1943. október hó 5-től kezdődően 1944. április 30-ig bezárólag este 6 órakor zárnak. Az erre vonatkozó hirdetőtábla kifüggesztése az üzletekben szigorúan kötelező. Ezen hirdetőtábla Gyurtsik Gyula fodrásziparosnál kapható. Ezen intézkedés betartását kéri a Szakosztály Elnöksége.

Tizenhat svéd újságíró érkezik pénteken Nagyváradra. Nagyvárad, szept. 30. Megírtuk, hogy Magyarországon 16 svéd újságíró tartózkodik, akik Budapest után meglátogatják az ország nevezetességeit és városait, hogy közvetlen szemlélet után ismerjék meg hazánkat. Az újságírók látogatásuk során, mielőtt a Székelyföldre utaznának, utbaejtik Nagyváradot is. A vendégek péntek délután 1 órakor érkeznek Nagyváradra és itten Papp Lajos, a város idegenforgalmi hivatalának vezetője fogja kalauzolni. A terv szerint az újságírók a város vezetőségén kívül felkeresik a váradi lapok szerkesztőségeit is.

Robbanás egy angliai lőszergyárban. Lizezabonból jelentik (MTI) Az angol hírszolgálat jelenti, hogy az angol haditermelésügyi minisztérium közlése szerint kedden robbanás történt egy angliai lőszergyárban. Egy munkás szardán sérüléseibe belehalt.

7120 selyemgubót váltottak be az idén a levették. A MTI jelenti: A levétehirközpont közlése szerint az idén 4617 levonté 7120 selyemgubót váltott be, 36.292 pengő 92 fillér értékben.

Az Ipartestület Faipari szakosztálya felhívja tagjai figyelmét, hogy minden kiutalt anyagra igénylésüket ezután minden hó 1-10-ig a szakosztály irodájába jelentsék be, mert későbbi igénylést nem veszünk figyelembe. Az igényléseket mindig az előtérbe való hónap illetményjegyzékére és az ipartestületnél bejelentett munkakönyvekre vesszük fel. Igyekezzen tehát mindenki 1-én és 2-án illetményjegyzékét befizetni. Elnökség.

Jegyzői és orvosi kinevezések. A MTI jelenti: A Budapesti Közlöny csütörtöki száma közli, hogy a m. kir. belügyminiszter Árva Mihály Biharvajdai lakost Vértes nagyközségbe községi jegyzővé nevezte ki — a m. kir. belügyminiszter Simanszky Gyula dr. orvost, makói lakost a margitta-monospetri közegészségügyi körzetbe körorvossá nevezte ki a IX-ik fizetési osztályba.

3 és félevesi fegyházra ítélték Janza Gusztáv Gyulát

A Magyar Országos Tudósító jelenti: Janza Gusztáv Gyula és társai megvesztegetési bűnperében a szerdai folytatódó tárgyalás után ítéletet hirdetett a bíróság.

Különböző iratok ismertetése és a perbeszéd elhangzása után dr. Krayzll Miklós táblai tanácselnök büntetőtanácsa az ítélet beható tanácskozás után hozta meg. A bíróság Janza Gusztáv Gyulát bűnösnek mondta ki, háromrendbeli megvesztegetés büntetésében és négyrendbeli megvesztegetés vétségében és ezért 3 évi hivatalvesztésre ítélte. Wittmann Simon a bíróság megvesztegetés büntetéséért 6 hónapi börtönrre, Kántor Lajost megvesztegetés vétségéért két hónapi fegyházra, dr. Schüller Mátyást ugyancsak megvesztegetés vétségéért 3 hónapi fegyházra ítélte. Az ítélethez fűzött indokolásban a bíróság kifejtette, hogy ítéletét a vádlottak ténybeli beismerése és az elhangzott tanuvalomások alapján hozta meg.

Az ítélettel szemben mind a vádlottak és képviselője, mind az elítéltek és képviselőik semmiségi panaszszal éltek. A törvényszék saját hatáskörében elrendelte Janza Gusztáv Gyula további fogvatartását.

Egy kis táncosnő nagy szerencséséről.
 Egy komoly tudós vidám kalandjáról, színházról, szerelemről szól

RÖKK MARIKA

gyönyörű revüjelenetekkel átszőtt, száguldó iramu, vérbeli humorral kacagató filmje a

Legényvásár

Vaszary János szellemes, vidám burleszkhangulatu meséje
 Bemutató ma, csütörtökön az **APOLLO-ban**

A várható óriási érdeklődésre való tekintettel, kérjük a jegyeket elővételben biztosítani!

Nagy-Nagyvárad terve a kormánypart helyi szervezetének értekezletén

(Nagyvárad. Saját tudósítónktól.) A Magyar Élet Pártjának nagyváradi városi szervezete folyó hó 29-én este Hlatky Endre dr. főispán elnökle alatt értekezletet tartott. Az értekezlet több közérdekű kérdéssel foglalkozott, ezek között számos városrendezési problémával. Hlatky Endre dr. főispán ismertette Nagy-Nagyvárad tervét, amely szerint nemcsak a Váradhoz csatlakozni akaró Váradszőlős tartozék a városhoz, hanem Váradszentmárton is a Félixfürdővel együtt, sőt Hájó község is. Az elgondolás szerint az említett községekben közigazgatási kirendeltségek működnének. Nagy Gusztáv vármegyei központi titkár a Budapest- és az Eötvös-utca sarkán levő beépítetlen telek közegészségügyi és köztisztasági szempontból egyaránt súlyosan kifogásolható állapotát tette szóvá. Varga László, Vasas István és Darabont Gyula pedig az utépítéssel kapcsolatos városrendezési kérdésekben szó-láltak fel.

Szabó Károly a biharvármegyei méhészeti egyesület elnöke, a méhészet és a méhészeti egyesület jelentőségére hívta fel a figyelmet és kérte az elnöklő főispánt, hogy az egyesületet és az egyesületben tömörült kisembereket minden eszközzel támogassák.

Nótás kapitány az Ipartestületben

Nagyvárad és Vidéke Ipartestülete saját székházában (Mezey Mihály-utca 4. szám alatt), október 3-án, délután 6 órai kezdettel színre hozza a Nótás kapitány című 3 felvonásos énekes darabot pompás előkészülettel, jól bevált műkedvelőkkel, melyre szeretettel meghívja az Ipartestület tagjait és barátait, akik az iparos hadiárvaikon segíteni óhajtának megjelenésükkel. Elnökség.

Őszinte mozikritika

Kölcsönadott élet

Bemutató a Korona-mozgóban

Vaszary János az egyetlen magyar író, akinek ritka lélektani rátermettségével kidolgozott mai társasági életből merített eredeti témáit a színvonalas német filmgyártás már ismételtan megvásárolta. (Erényesősz, Legényvásár.)

Az elfogulatlan kritika szerint a Kölcsönadott élet Vaszary János leg-ésikerültebb filmje. Megnéztük és ez a mi véleményünk is.

Huszonnyolc éves varrónő levelezni kezd egy szegény festőművész-honvéd-zászlóssal, aki a fronton küzd. Nagyön szép leveleket küldenek egymásnak. A váltságban csunya varrónő (Horváth Marietta-Ilosvay Katalin) egyik levelében azt hazudja magáról, hogy ő a budai szép leányok egyike. Közben a frontról váratlanul a pesti honvédtiszt kórházba hozzák a zászlóst (Borsovai-Lengyel László), akit idegösszeroppanással vegyes beleöbajából igyekszik kigyógyítani az orvos-őrnagy-főorvos (Mihályffy Béla). Mivel a zászlós, még ha félre beszél, akkor is a varrónő-szerelmét emlegeti, az orvosőrnagy levelében felszólítja a varrónőt, hogy zászlós betegét feltétlenül látogassa meg. Ez azonban nem mer elmenni, mert fél hazugsága következményeitől. Fölkéri azonban az éppen nála dolgozó kalandor-lelkű dúsgazdag urileányt (Muráti Lilit), hogy ő menjen el helyette, hiszen a főorvos újabb levele szerint a zászlós napjai már ugys megvannak számlálva. A

dúsgazdag urileány teljesíti a különös kérést, jószívűséggel vegyes kalandor-vágyból. A zászlós azonban a szép és kedves leány szuggesztív hatására felépül, a két fiatal közben egymásba-szeret. Közben azonban réngetegben ezened a kis varrónő. De a gazdag urileánynak is valóságos keresztutat kell megjárnia, míg gazdag volégenyétől el tud oldódni, míg szülsinek beleegyezését biztosítja. Ez a megoldás nem is sikerülne így, ha nem vinné sirba egy tragikus fordulat a kis varrónőt.

Lélektanilag minden pontosan indokolt ebben a filmben. A varrónő egy-szerű lelke nem bírja azt a lelki harcot, amelyet meggondolatlan hazugságával felidézett. A zászlósnak viszont ritka szerencseje, hogy a kis varrónőt helyettesítő kalandorka hajlamos, de jószívű urileány „kölcsönadott életéből” tartós és nagy megpróbáltatásoktól edzett élettárs bontakozik ki. Ritka szerencse ez, de ilyesmi — a kalandor-típusok lelki világának leg-újabb feltárása óta — a lélekbuvárok ítélszéke előtt nem lehetetlen.

A merész filmben az erkölcsi igazságszolgáltatás is tökéletes. Ha francia író műve lenne, a kritika öszvonalán elismerés kísérné a filmet, de mi saját szerzőinket nem tudjuk megbecsülni!

Ilosvay Katalin olyan pompásan játssza a kis varrónő szerepét, hogy a film szakbemutatója után a Wjen-film azonnal meghívta próbafelvételre, mert második Elisabeth Bergnert fedeztek fel benne a szigorú magyar kritikusok is.

OLASZ PÉTER dr.

Az érminhályfalvi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságától
3033—1943. tk. sz.

HIRDETMÉNY

Bagamér község telekkönyvi betétkiigazítás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886: XXIX., az 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. és 1912: VII. t. c. 32-35. §-ai a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892: XXIX. 1927: XXXIV. t. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással jötték közre: 1. hogy mindazok, kik az 1889: XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889: XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban és az 1891: XVI. t. c. 15. §-a a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889: XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891: XVI. t. c. 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886: XXIX. t. c. 22. §-a alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, evégből törlési keresetüket hat hónap alatt vagyis 1944. évi április hó 1. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, akik az 1886: XXIX. t. c. 16. és 18. §-ainak esetében — ideértve az utóbbi §-nak az 1889: XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánóknak írásbeli ellenmondásukat hat hónap alatt vagyis 1944. április hó 1. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellenmondásuk többé figyelembe vételni nem fog.

3. hogy mindazok, akik a telekkönyvi atalkitása tárgyában tett intézkedések által, nemkülönben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kívül az 1892: XXIX. t. c. szerinti eljárás és az ennek folytán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889: XXXVIII. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzést sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1944. évi április hó 1. napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az atalkitások közbejött téves bevezetéséből származó bármilyen igényeket a telekkönyvi jogot jogügylet útján, nem ingyen és jöhíszemű szerző harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a

törvény rendes útján és csak az időközben jogügylet útján nem ingyen és jöhíszemű nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokra a felekre, akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszersmind másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik. Ermihályfalva, 1943. szept. 24.

Dr Erdősi Elemér s. k.
kir. íb. elnök.

Sebessy-Geönczy Antal s. k.
tkvi betétszerk. tkvvezető.

A kiadmány hitelleül **Bod, kiadó.**

SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleménye:

Megnyitó díszelőadás pénteken este fél 8 órakor

Az Ember tragédiájával, díszelőadás keretében kezdi meg negyedik színiüldényét Putnik Bálint, a Szigligeti Színház igazgatója, kitűnően megszervezett társulattal. Ez lesz a drámai együttes bemutatkozása. Madách Imre örökbeesü remekét Horvát Jnoé a társulat új drámai főrendezője rendezi. A teljesen új díszletek Plinius Emil tervei szerint a színház műtermében készültek. Az Ember tragédiája pénteken este bemutató bérletben, szombaton este A-bérletben, hétfőn és kedden este bérletszűnetben kerül színre. A péntek esti előadásra minden jegy elkelt!

Szombaton délután 4 órakor tiltóhelyekkel Egy nap a világ
Vaszary János rendkívüli nagyszerű máj világháborús története kerül szín-

re. — Vasárnap este az operett együttes mutatkozik be a nagyszerű Mária főhadnagy c. operettben, délután 4 órakor ólósó helyárrakkal pedig legmulatósabb operett újdonság a Patyolat kisasszony kerül színre Jurik Jolcsival a címszerepben.

HETI MŰSOR:

Pénteken este fél 8 órakor: **Az Ember tragédiája**. (Bemutató bérlet 1.)
Szombaton délután 4 órakor: **Egy nap a világ**.
Szombaton este fél 8 órakor: **Az Ember tragédiája** (A-bérlet 1.)
Vasárnap délután 4 órakor: **Patyolat kisasszony**.
Vasárnap este fél 8 órakor: **Mária főhadnagy**.
Hétfőn és kedden este: **Az Ember tragédiája** (bérletszűnet).

SPORT

Országos sportnapot rendez a NAC október 6-án

Az idei évad egyik legnagyobb szabású eseményének ígérkezik az október 6-i országos sport-nap megrendezése. Az országos atlétikai versenyre nap-nap után tömegesen érkeznek az Európahírű atlétáink bevezetése. Az egész napot betöltő program reggel 9 órakor az Erzsébetligeti sportpályán, tábori istentisztelettel kezdődik. A tábori istentisztelet színhelyéről 10 órakor indul el a nagyváradi sportegyesületek, leventék, középiskolások városon keresztül futó staféta-csapata és fél 11-kor tér oda vissza. A staféta utvonalaát a versenybizottság e héten fogja kijelölni. A győztes staféta-csapat tagjai Szt. László emlékérmét kapnak. Ezután kerül sor a futó-, ugró- és dobószámok selejtezőjére. Itt egy-két országos bajnok-atiétánk országos csúcs-kísérlettel fog próbálkozni. Igen nagy küzdelemre lehet számítani az egyes futó- és ugrószámok résztvevő között. A nagyszámú ne-

vezésekből máris igen nagy sikerrel következethetünk.

Az atlétikai számok befejezése után következik az őszi évad legnagyobb labdarúgó eseménye: a NAC-Ferencváros visszavágó mérkőzés. A nagyszabású sportesemények iránt országsszerte élénk érdeklődés nyilvánul meg.

A nagy esemény hírére Nagyvárad szűkebb vidékén kívül megmozdultak a távolabb fekvő és a sport iránt érdeklődő városok embertömege is. Igen sokan jelentek be máris megjelenésüket Nagyszombatáról, Ermihályfalváról, Debrecenből, Nagykarolyból, Szatmárnémetiből, Kolozsvárról, stb. Az országos sport-napon megjelenik az OSK, MASZ és MLSz vezető tagja is.

A NAC-ban az elnökség, de különösen a labdarúgó és atlétikai szakosztályok elnöke, dr. Sághy László és Tölgyesi István szakosztályelnökök mindent megtesznek a siker érdekében.

Izgalmas műsora lesz vasárnap az Erzsébetligeti pályának
Itthon játszik a MÁV és a Törekvés is

Vasárnap a NAC Ujpesten játszik rangadót a lilaféhr együttesel. Azért Nagyvárad sem marad műsor nélkül, mert mind a két NB III-as csapatunk itthon játszik. Az NMK Törekvés a Püspökladányi MAV-ot

látja vendégül fél három órai kezdettel. Pintye edzőtől érdeklődve a csapat előkészületéről a következő felvilágosítást kaptuk:

— Nem riadok vissza semmi fardalságtól, ami a csapat előkészíté-

sét illeti — mondja Pintye edző. Minden igyekezetem — nemkülönben a fiuké is — oda irányul, hogy a két hét előtti szép játékot megismételjük. Bizonyoságot kívánunk ezzel adni, hogy az akkori játéka a csapatnak nem a véletlen szüleménye volt, hanem igentis, a komoly tudásé.

A MÁV csapata a Szatmári VSC-vel játszik 4 órakor s Gállos Lajos edző így beszél csapatáról:

— Mint mindig, e héten is szorgalmasan készülünk a vasárnapi mérkőzésre. Az SzVSE igen jóképeségű együttes és nem szeretnénk, ha meglepetést csinálna vasárnap. Három ponttal vezetünk a bajnoki táblázaton és ezt inkább növelni szeretnénk, mintsem csak egy pontot is leadjunk.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Angóra süldök nagyon olcsón eladók. Nagy Itce-u. 10. (Gerliczy-utcai vasúti átjáró.)

Állást nyec

LAPKIHORDÓ Velence környékére felvétetik. Jelentkezni a Magyar Lapok kiadóhivatalában. 788

Szerény igényű gyermekszereető nő keresek egész napra kis háztartáson vezetésére. Cim a kiadóban. 798

Szakácsnőt és szobalányt, tiszta és rendszeretőt keres keresztény uriság. Cim a kiadóban. 800

Férfiszabószághoz kézimunkást felvessz Oláh, Sztaroveszky-u. 14. 799

Alkalmazást nyerhet irodában érttséggel vagy ezzel egyenlő végzettséggel rendelkező keresztényen, elsőorban protestáns nő. Erdeklődni lehet a református Szilágyi Erzsébet leánygimnázium igazgatóságánál, Tisza Kálmán tér 2-4. szám, délelőtti órákban. 789

Állást keres

Idősebb német urinó gyermek mellé ajánlkozik házhoz, vagy felnapra. Cim kiadóban. 797

Különféle

Fertőtlenítést, poloska, mely ée mindennemu fergék irtását 38 évi gyakorlatjal vállalja, Varga, Dankó Pieta-utca 6. Telefon 27-56. 313

Varrógépjavitás egy évi felelősséggel, Jakab műszerész, Kossuth-utca 5. 720

Jómeneteli malombérlet Nagyváradhoz közel, főútvonalon azonnalra átadó. Csak komoly érdeklődők irhannak „16 úzet” jeligére a kiadóba. 801

120-200 darab birkat teletelésre valók. Cimet „Teletetés” jeligére a kiadóba. 785

Lakás

Elcsereálném 2 szobás öszkomfortos, modern, régiberü lakásomat egyóbbal. Cim: Barabás, Kapucinus-u. 1. sz. 701

KIADÓTULAJDONOS:
SVNT LÁSZLÓ NYOMDA R. T.

A szerkesztésért felelős kiadóért felelős: **Dr. Páot Árpád** főszerkesztő, **Dr. Virán Jeromos** szerkesztő, **Szent László nyomda R. T.** igazgatója

Készült a Szent László nyomda r. t. hárforgóképe. Nagyvárad, Szilágyi Dezátalca 4. szám

Wimmer Anselm O. S. M.:
Az élet teljessége
P. 3.—
H. V. Morton:
Az Üdvözítő nyomában
P. 18—
Kapható a Magyar Lapok kiadóhivatalában